

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

Tööjõuvajaduse seire- ja prognoosisüsteem OSKA

COVID-19 põhjustatud majanduskriisi mõju tööjõu-
ja oskuste vajaduse muutusele:

sotsiaaltöö

Tallinn 2021

SA Kutsekoda

Siinne ülevaade on väljavõte 12.01.2021 avaldatud uuringuaruandest „COVID-19 põhjustatud majanduskriisi mõju tööjõu- ja oskuste vajaduse muutusele“. Vt <https://oska.kutsekoda.ee/oska-valdkonnad/>.

Uuringu viis läbi SA Kutsekoda OSKA uuringumeeskond ajavahemikus juunist novembrini 2020, tehes koostööd Arenguseire Keskusega.

Ülevaate tulemusi täiendab 2020. aasta suvel OSKA meeskonna koostatud valdkonnaspetsiifiliste IKT-oskuste vajaduse ülevaade, mis hõlmas ka viirusekriisist üles kerkinud esmast oskuste täiendamise vajadust. Vt lähemalt https://oska.kutsekoda.ee/wp-content/uploads/2020/06/OSKA-%C3%BClevaade-valdkonnaspetsiifiliste-IKT-oskuste-vajadusest_16.06.2020.pdf.

Ülevaates kirjeldatakse COVID-19 kriisi olulisemaid vahetuid (1–2 aasta vaates) mõjusid valdkonnale, sh tööhõivele ning oskuste vajadusele ja koolitusvajadusele. Hinnangud valdkonna kriisist väljumisele ja edasisele arengule 5–10 aasta vaates on koondatud valdkonna jaoks olulisemate mõjutegurite kaupa tabelisse dokumendi lõpus. Mõjutegurite olulisuse hinnang viiepallisel skaalal (5 = olulisim) tugineb valdkondlike fookusartikule, majandusnäitajate, arengutrendide varasemate käsitluste ning teiste seotud uuringute ja kirjalike allikate sisendile. Mõjutegurist lähtuv hinnang tööhõive kasvule või kahanemisele on esitatud kolmesuunalise noole põhimõttel: ↗ teguri mõjul hõive kasvab, → teguri mõju hõivet oluliselt ei muuda, ↘ teguri mõjul hõive kahaneb. Noole suund väljendab ainult konkreetse teguri mõju hõivele ega tähistata hõive üldprognoosi valdkonna või kutsealade lõikes. Üldine hinnang COVID-19 mõjust OSKA varasemale valdkondlikule tööjõu- ja oskuste prognoosile esitatakse eraldi alapeatükina.

Ülevaade on valminud „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014–2020“ prioriteetse suuna „Prioriteetne suund 1: ühiskonna vajadustele vastav haridus ja hea ettevalmistus osalemaks tööturul“ Euroopa Liidu vahendite kasutamise eesmärgi 5 „Õpe kutse- ja kõrgharidus on suuremas vastavuses tööturu vajadustega“ meetme „Õppe seostamine tööturu vajadustega“ tegevuse „Tööjõuvajaduse seire- ja prognoosisüsteemi loomine“ ehk OSKuste Arendamise koordineerimissüsteemi loomine (edaspidi OSKA) eesmärkide elluviimiseks ja tulemuste saavutamiseks.

Ülevaate autoriõigus kuulub sihtasutusele Kutsekoda. Ülevaates sisalduva teabe kasutamisel palume viidata allikale: Rosenblad, Y., Tiik, R., Mets, U., Pihl, K., Ungro, A., Uiboupin, M., Lepik, I., Leemet, A., Kaelep, T., Krusell, S., Viia, A., Leoma, R. (2021). COVID-19 põhjustatud majanduskriisi mõju tööjõu- ja oskuste vajaduse muutusele. Uuringuaruanne. Tallinn: SA Kutsekoda, tööjõuvajaduse seire- ja prognoosisüsteem OSKA.

COVID-19 KRIISI LÜHIAJALINE MÕJU

- Sotsiaalteenuste osutamine muutus keerulisemaks. Nii palju kui võimalik viidi teenuse osutamist üle virtuaalseks. Osa teenuste osutamine selle tulemusena halvenes või katkes.
- Soov hoiduda liigsest kontaktist kliendi ja teenuse osutaja vahel võis teatud juhtudel vähendada teenuse kvaliteeti, näiteks koduhoolduses toodi toitu küll kliendile ukse taha, aga ei koristatud kliendi kodus või ei pestud teda.
- Osas omavalitsustes reageeriti kliendi vajadustele kiiremini ja töö kvaliteet tõusis, teistes omavalitsustes tundus, et töö praktiliselt seiskus. Teenuse kvaliteet omavalitsuste lõikes erines märkimisväärselt.
- Varjatud tegevused, nt perevägivald, muutusid veel varjatumaks. Inimesed otsisid vähem abi, kuna ei saanud liikuda ringi ning puudus kontakt teistega, kes oleksid võinud märgata.
- Tööandjad tunnetasid, et töötajad võtsid kohati liiga kergelt haiguslehti, et vältida tööstressi, nt kohustuslikku kraadimist tööle tulles.
- Sotsiaalhoolekandes tundsid teenuse osutajad, kuidas avalikkuse silmis olid nemad halvad inimesed, kes tõid viiruse hooldekodudesse, tervishoiutöötajaid nähti aga kangelastena.
- Tuli ilmsiks suurem vajadus omada õendusteenust hoolekandetasutusel.
- Teenusekujundajad ja ametnikud töötasid pigem kodunt ning töökorralduses suuri muutusi ei olnud. Mõnes omavalitsuses ja asutuses oli probleem, et töötajatel polnud sülearvuteid ning töö tegemiseks oli vaja käia kontoris.
- Olulisemaks muutusid kovisioonid, kuid nende korraldamiseks tuleb leida uusi viise, kuna ei saanud kohtuda silmast silma.
- Suurenes bürokraatia hulk, sest regulaarselt tuli teada anda, kui palju on asutuses maske ja muid meditsiinilisi vahendeid. Suurenes juhendite saatmine teenuseid koordineerivate asutuste poolt.

Hõive

- Eeldatavasti hõive väga ei muutunud, kuid tekkis tööjõupuudus. Koormus suurenes hüppeliselt, kuid töötajate arv mitte. Pigem oli oht, et keegi jääb haigeks ning see suurendab teiste koormust veelgi.
- Saaremaal oli isolatsiooni ajal suur tööjõuvajadus. Tehti hooldajate ja abihoidajate kiirkoolitusi, et inimesi värvata.
- Hooldekodude puhul toodi välja, et inimesed, kes töötasid mitme tööandja juures, valisid pigem töö jätkamise hooldekodus.
- Osaliselt tööandjad tunnetavad, et võrreldes aastataguse ajaga on lihtsam leida inimesi, kes soovivad töötada hooldajana.
- Osal spetsialistidel, nagu näiteks loovterapeut ja psühholoog, koormus vähenes, kuna teenust ei soovitud kasutada, et vältida kontakti inimesega.

Oskused/koolitusvajadus

- Täiendati ennast viiruste valdkonnas, nt kuidas peatada viiruse levikut.
- Suhtlemisoskused muutusid vajalikumaks.
- Hooldekodude juhid vajasisid meediaga suhtlemise koolitust.
- Vaja on tagada laialdasemalt töönoustamine (supervisioon ja kovisioon).
- Viiruse perioodidel oleks vaja kasutada rohkem e-õppe ja e-koolituse võimalusi, et vähendada viirusega nakatumise riski.

VALDKONNA VÄLJUMINE KRIISIST JA EDASINE ARENG 10 AASTA VAATES

Vt tabelit valdkonna peatüki lõpus.

COVID-19 MÕJU OSKA SENISELE PROGNOOSILE

5–10-aastases vaates OSKA uuringus¹ prognoositud hõive muutus peab paika. COVID-19 pikaajalised mõjud pigem suurendavad, kui vähendavad tööjõuvajadust. Kõige olulisemateks hõivemõjuriteks on riiklik poliitika ja inimeste võimekus teenuseid ise rahastada.

KOKKUVÕTE

- Sotsiaaltöö valdkonnas oli oluline mõju töökorraldusele. Töö tuli planeerida ümber vastavalt eriolukorra nõuetele, sellega saadi hakkama erinevalt. Mõnes asutuses või omavalitsuses töö kvaliteet ja kiirus kasvas, mõnes jäi teenuste osutamine pigem seisma. Suurimaks riskiks oli töötajate või klientide haigestumine.
- Hooldekodudes tunnetasid töötajad ühiskondlikku halvakspanu, olenemata nende pingutusest jätkata teenuse osutamist abivajajatele. Oluline oli, et meditsiiniteenus oleks hooldekodu põhiteenuse osa, et ei tekiks tõrkeid teenuse osutamisel. Muude sotsiaalteenuste osutamisel jäädigi hätta pigem teenustega, mis nõudsid silmast silma kontakti. Ei oldud valmis minema päevapealt üle teenuse osutamisega internetipõhiseks. Samas ei saa seda täielikult eeldada ka tulevikus, sest kliendil võib endal puududa ligipääs internetile.
- Oskuste poolest muutusid olulisemaks viiruse levikut peatavad oskused ja teadmised ning suhtlemisoskus klientide ja nende lähedastega. Stressi maandamiseks oleks vaja organiseerida rohkem töönõustamist kõikidele töötajatele. Viirusekriisi tõttu tuleb teha neid virtuaalselt.

SÕNUMID RIIGILE JA TEISTELE PARTNERITELE

- Tuleks tõsta esile valdkonnas töötavaid inimesi kui kangelasi. Nad ei tööta küll haiglates, kuid hoolitsevad meie ühiskonnas abivajajate eest.
- Meditsiiniteenuse osakaalu tuleb hooldekodudes suurendada.
- Töötajaid tuleb motiveerida kõrgema palga abil, et nad ei peaks töötama mitme tööandja juures, see vähendaks haiguse levimise riski eri asutuste vahel ja tõstaks mainet.
- Tuleb leida viisid, kuidas tagada sotsiaalteenuste osutamine üle riigi ka olukorras, kus inimesed ei tohi või ei saa liikuda.

---

¹ Jöers-Türn ja Leoma (2016). Tulevikuvaade tööjõu- ja oskuste vajadusele: sotsiaaltöö. Kutsekoda, OSKA. <https://oska.kutsekoda.ee/field/sotsiaalto/>

VALDKONNA VÄLJUMINE KRIISIST JA EDASINE ARENG 10 AASTA VAATES

Mõjutegurid (olulisus 1–5 palli, 5 = olulisim)	Mõju kriisist väljumisele ja edasisele arengule	Mõju tööhõivele	Mõju oskustele ja koolitusvajadusele
Varandusliku ebavõrdsuse kasv, maksukoormuse kasv vms (4)	<ul style="list-style-type: none"> - Suuri muutusi varandusliku ebavõrdsuse kasvust tingituna ette ei nähta. - Kui ebavõrdsuse tõttu abivajavate inimeste arv kasvab, võib see suurendada osutatava teenuse (sotsiaalhoolekanne, lastekaitse) mahtu või tekitada uute teenuste loomise vajaduse. - Hoolekandeteenus on kallid ja majandusliku ebavõrdsuse kasvades muutuks see suhteliselt veelgi. - Hooldusteenuse kättesaadavuse vähenemise positiivne mõju võib olla koduteenuse ulatuslikum kasutamine, mis on odavam ja mõistlikum alternatiiv. Praegu on liiga palju eakaid hooldekodudes. - Hoolduskoormust aitaks vähendada parem võrgustikutöö, tihedam koostöö hoolekande- ja tervishoiuteenuse osutajate ning Töötukassa vahel. 	↗ <ul style="list-style-type: none"> - Kasvav vajadus koduteenuse hooldajate järele, juhul kui teenus muutub populaarsemaks. 	<ul style="list-style-type: none"> - Hoolekandetasutuse töötajate õpioskuste parandamine, erialaste digioskuste arendamine ja motivatsiooni tõstmine. - Omaste hooldajatele koduhooldamise põhioskuste koolitused. - Ümberõpe ja karjäärinõustamine töötamiseks hoolekandeteenuse osutajana.
Distantsihoidmine vähemalt kahe aasta jooksul; kaugtöö osakaalu püsiv kasv; inimeste liikumise piiramine (nii riigisisene kui ka riikidevaheline) (4)	<ul style="list-style-type: none"> - Distantsihoidmise tõttu muutusid lastekaitsetöötajad ettevaatlikumaks ja toimus vähem kodukülastusi. <ul style="list-style-type: none"> - Kuidas tagada abivajava lapse kaitse (sh hooldus- ja suhtluskorrasst kinnipidamine) ka distantsihoidmise korral? - Kasvab virtuaalsete teenuste osutamine, sh kontakti loomine isolatsioonis ja väljaspool olevate inimestega. See eeldab virtuaalsete kanalite ja vahendite olemasolu. 	→ <ul style="list-style-type: none"> - Mõju hõivele puudub. 	<ul style="list-style-type: none"> - Kasvab hooldustöötajate digipädevuse vajadus. Oskus toetada hooldekodu elanikke videoühenduse loomisel jm. - Teenusedisaini oskus – milline on teenusevajadus eri tüüpi olukordades ja kuidas seda efektiivselt osutada.
Digilõhe; digitaliseerimise ja tehnoloogiliste lahenduste kasutamise jõuline toetamine (2)	<ul style="list-style-type: none"> - Tehnoloogiliste lahenduste ulatuslikum kasutamine – vestlusrobotite, robotlaste ja robotloomade kasutamine teenuste osutamisel. - Arvuti kasutamine häälkäskluste abil. Nt sõnastades soovi rääkida tütreaga, loob arvuti ühenduse teise osapoolega Zoomi/Google Talksi vm vahendusel. - Inimlikku kontakti masinad päriselt ei asenda. - Telemeditsiini, telehoolekande ulatuslikum kasutamine. - Tehisintellekti kasutamine asjaajamises, nt toimetulekutoetuste menetlemine. 	→ <ul style="list-style-type: none"> - Mõju hooldusteenuse osutajate hõivele puudub. ↗ <ul style="list-style-type: none"> - Digivahendite ulatuslikum kasutamine võib suurendada vajadust IT-tugiisikute järele 	<ul style="list-style-type: none"> - Sotsiaalvaldkonna töötajate erialaste IKT-oskuste arendamise vajadus. - Oskus juhtida kaugtööd, kujundada ja arendada võrgustikke, juhendada rühmatööd. - E-õppe lahenduste kasutamise oskus, ulatuslikum e-õppe võimaluste kasutamine vähendab viiruse leviku võimalusi hoolekandetasutusse.